

การวิเคราะห์บทความด้านบรรณมิติในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ทีซีไอ) ระหว่าง ค.ศ. 2015 – 2024

จิรบดี เตชะเสน¹

อนุรักษ์ อยู่วัง²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์บทความด้านบรรณมิติในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย ในช่วง ค.ศ. 2015 – 2025 เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงในด้านประเภท ภาษา ประเทศของหน่วยงานต้นสังกัดของผู้แต่ง วารสารที่ลงพิมพ์บทความ และกลุ่มเนื้อหาของบทความ ประชากรที่ใช้ คือ บทความวารสารจำนวน 76 เรื่อง เครื่องมือวิจัยที่ใช้ คือ แบบบันทึกข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่าบทความส่วนใหญ่เป็นบทความวิจัย (ร้อยละ 90.79) ภาษาที่ใช้เขียนบทความส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 61.80) ผู้แต่งส่วนใหญ่เป็นผู้แต่งจากประเทศไทย (ร้อยละ 62.99) บทความทั้ง 76 เรื่องปรากฏในวารสารหลากหลายสาขา รวม 51 ชื่อ มี 10 ชื่อที่ลงพิมพ์บทความมากกว่า 1 เรื่อง ส่วนมากเป็นวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จำนวน 4 ชื่อ ส่วนเนื้อหาของบทความส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90.79) เป็นการวิเคราะห์บรรณมิติเพื่อทำความเข้าใจลักษณะและโครงสร้างของผลงานทางวิชาการหรือความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ บทความด้านบรรณมิติที่ลงพิมพ์ในวารสารไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่ ค.ศ. 2023 ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นหัวข้อหรือประเด็นทางด้านบรรณมิติบางส่วนที่ยังมีการทำวิจัยน้อยและควรได้รับการส่งเสริมต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: บทความวารสาร, บรรณมิติ, ความเปลี่ยนแปลง, ฐานข้อมูลที่ซีไอ

---

¹ อาจารย์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อีเมล chirabodee.t@arts.tu.ac.th

² อาจารย์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อีเมล anurak.y@arts.tu.ac.th

**An Analysis of Journal Articles on Bibliometrics Indexed in
Thai-Journal Citation Index Centre (TCI) Database, from 2015 to 2024**

Chirabodee Tejasen¹

Anurak Yoowang²

Abstract

This study analyzes journal articles on bibliometrics, indexed in Thai-Journal Citation Index Centre database, from 2015 to 2024, aiming to study changes of these articles in terms on article types, languages, authors' countries of affiliation, publication outlets, and subject categories. The research population comprises 76 source articles. Data was gleaned from the source articles and recorded on data collection spreadsheet. The data was analyzed using frequency and percentage. The research findings reveal that the majority of source articles are research articles (90.79%). Most articles are written in English (61.80%). Most authors are affiliated with institutions in Thailand (62.99%). The 76 source articles appear in a total of 51 journals in various fields. There are 10 titles publishing more than one articles, of which four are journals in library and information science. The subject categorization shows that most articles (90.79%) aim at studying nature and structure of literature and scholarship. Journal articles on bibliometrics published in Thai journals have increased significantly from 2023. This study identifies some underrepresented areas where bibliometric research could be further conducted.

Keywords: journal article, bibliometrics, change, TCI database

---

¹ Lecturer in Library and Information Science, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University.

Email chirabodee.t@arts.tu.ac.th

² Lecturer in Library and Information Science, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University.

Email anurak.y@arts.tu.ac.th

บทนำ

บรรณมิติ (bibliometrics) คือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากผลงานตีพิมพ์ด้วยวิธีการทางสถิติ แม้ว่าโดยรากศัพท์แล้ว บรรณมิติจะมีขอบเขตครอบคลุมการวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ แต่ปัจจุบันการวิเคราะห์บรรณมิติสามารถใช้กับข้อมูลจากผลงานที่ตีพิมพ์หรือเผยแพร่ได้ทุกประเภททั้งบทความวารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ฯลฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดปริมาณข้อมูลเกี่ยวกับผลงานตีพิมพ์นั้น ๆ เช่น จำนวนผู้แต่ง หน่วยงานต้นสังกัด ประเทศ ประเภทของผลงาน เป็นต้น ในช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่งจะแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณของผลงานตีพิมพ์ที่นำมาวิเคราะห์ นอกจากนี้ การวิเคราะห์บรรณมิติยังสามารถใช้เพื่อวัดว่ามีการนำสารสนเทศจากผลงานตีพิมพ์ไปใช้อย่างไรบ้าง เช่น การวิเคราะห์การอ้างอิง การศึกษาผลกระทบของผลงานตีพิมพ์ ค่า h-index ของผู้แต่ง วารสาร ประเทศ หรือหน่วยงานที่ผลิตผลงานตีพิมพ์ เป็นต้น เดิมการวิเคราะห์บรรณมิติเป็นเครื่องมือที่ใช้กันอยู่ในกลุ่มวิชาชีพสารสนเทศหรือนักคณิตศาสตร์ (Cronin & Sugimoto, 2014) เช่น เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของความรู้ในสาขาวิชาหนึ่ง ๆ ผ่านการวิเคราะห์ลักษณะของผลงานตีพิมพ์ที่เปลี่ยนแปลงไป หรือเพื่อการพัฒนาคอลเล็กชันทรัพยากรสารสนเทศจากการวิเคราะห์ผลงานตีพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงถึงร่วมกันและสร้างรายการเอกสารหลักที่ควรจัดหาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ (Bawden & Robinson, 2022) แต่ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการจัดเก็บ การค้นคืน และการประมวลผลข้อมูลที่รวดเร็ว รวมถึงการทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ และการเข้าถึงสารสนเทศทางออนไลน์ การวิเคราะห์บรรณมิติจึงได้รับความนิยมสูงขึ้นในฐานะเป็นเครื่องมือวิจัยหรือวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ได้หลายสาขาวิชา (Cronin & Sugimoto, 2014; Ellegaard & Wallin, 2015) เนื่องจากข้อมูลเชิงปริมาณมักมีประโยชน์ในการวิเคราะห์แนวโน้มซึ่งสามารถใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ประกอบการวางแผนหรือกำหนดนโยบาย จึงทำให้เกิดการใช้การวิเคราะห์บรรณมิติเพื่อศึกษาแนวโน้ม ทิศทาง รวมถึงการแพร่กระจาย (diffusion) และผลกระทบของผลงานทางวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

ด้วยขีดความสามารถของบรรณมิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติเพื่อแสดงความเปลี่ยนแปลงของข้อมูลในช่วงเวลาที่กำหนด จึงนิยมใช้การวิเคราะห์บรรณมิติเพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลง²ของความรู้ในสาขาวิชาหรือประเด็นต่าง ๆ ด้วยการวิเคราะห์ผลงานทางวิชาการในสาขาวิชาหรือประเด็นที่ต้องการ เช่น การศึกษาของ Chun (1999) วิเคราะห์วารสารสาขาวิชาเกาหลีศึกษาที่ตีพิมพ์ในสหรัฐอเมริกา ระหว่าง ค.ศ. 1977 – 1996 เพื่อแสดงความเปลี่ยนแปลงของความรู้สาขาเกาหลีศึกษา โดยเฉพาะสาขาวิชาย่อย ด้วยการจัด

---

¹ “Bibliometrics” มีรากศัพท์จากคำภาษากรีก คือ biblio (book – หนังสือ) และ metron (measure – มาตรวัด) ส่วน “บรรณมิติ” มีรากศัพท์จากคำภาษาสันสกฤต คือ บรรณ (หนังสือ) และ มิติ (การวัด).

² บางแห่งเรียกว่าเป็นการศึกษาพัฒนาการ (development) หรือวิวัฒนาการ (evolution) ของความรู้ แต่เนื่องจากคำทั้งสองมีนัยแสดงการเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญขึ้น ในที่นี้จึงใช้เพียงคำว่าความเปลี่ยนแปลง (change) ซึ่งเป็นได้ทั้งในทางที่เพิ่มขึ้นและลดลง.

กลุ่มเนื้อหาบทความที่นำมาวิเคราะห์, Hérubel (2005) ศึกษาวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกสาขาภูมิศาสตร์จากประเทศฝรั่งเศส ระหว่าง ค.ศ. 1985 – 2002 เพื่อวิเคราะห์ลักษณะร่วมของวิทยานิพนธ์เหล่านั้น, การศึกษาของ Larivière, Sugimoto, & Cronin (2012) วิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของความรู้สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ โดยวิเคราะห์บทความวารสารระหว่าง ค.ศ. 1900 – 2010 จากฐานข้อมูลนานาชาติ ในด้านจำนวนบทความ ผู้แต่ง ความร่วมมือในการแต่งบทความ ปฏิสัมพันธ์กับสาขาวิชาอื่น เป็นต้น การศึกษาเหล่านี้มีลักษณะสำคัญคือใช้ชุดข้อมูลขนาดใหญ่ เน้นการอธิบายความเปลี่ยนแปลงของสาขาวิชาที่ศึกษาในช่วงระยะเวลาต่อเนื่องหลายทศวรรษ

ต่อมาในระยะหลังเมื่อโปรแกรมวิเคราะห์ข้อความและสร้างข้อมูลภาพมีใช้แพร่หลายมากขึ้น จึงมีการนำโปรแกรมมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรณมิติเพื่อศึกษาภาพรวมและแนวโน้มของความรู้หรือผลงานตีพิมพ์ในประเด็นต่าง ๆ เช่น กลยุทธ์การบรรเทาผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด 19 (Abideen, Mohamad & Hassan, 2020) กาแฟพิเศษ (Ta-kham, Saninjak & Jitjaroen, 2021) การทำฟาร์มเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน (Chumkad et al., 2022) การบริหารจัดการฝูงชน (Timakum & Tantijariyapan, 2023) ความยากจน (Chansanam & Li, 2023) รวมถึงมีการนำบรรณมิติมาศึกษาผลงานวิจัยในสาขาวิชาหนึ่ง ๆ เช่น พรณิสิตา วัฒนศิริ และวิระพงษ์ จันทน์สนาม (Wattanasiri & Chansanam, 2024a) ใช้เทคนิคบรรณมิติและค่าความนิยมในสื่อสังคมทางวิชาการวิเคราะห์ผลงานวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จากฐานข้อมูลสโกปัส (Scopus) เพื่อทำความเข้าใจแนวโน้มและบริบทการเผยแพร่และอ้างอิงงานวิชาการในสาขาดังกล่าว นอกจากนี้ ยุทธนา เจริญรัตน์ และคณะ (Jaroenruen et al., 2025) วิเคราะห์งานวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยด้วยเทคนิคบรรณมิติ โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลระดับชาติและระดับนานาชาติเพื่อศึกษาแนวโน้มและทิศทางของงานวิจัยในบริบทนานาชาติ

การศึกษาตามกล่าวข้างต้นใช้เครื่องมือทางบรรณมิติวิเคราะห์ผลงานตีพิมพ์และ/หรืองานวิจัยประเภทต่าง ๆ เพื่ออธิบายความเปลี่ยนแปลงของความรู้ที่อยู่ในผลงานเหล่านั้นเอง แม้จะเป็นการศึกษาผลงานในสาขาวิชาหรือประเด็นที่แตกต่างกัน แต่โดยภาพรวมการศึกษาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผลงานทางวิชาการมีความเป็นพลวัต กล่าวคือ เคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง ดังที่ Tabah (1999) เสนอว่าวิเคราะห์บรรณมิติในลักษณะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพลวัตของงานประพันธ์ทางวิชาการ (literature dynamics) นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ชื่อเรื่องและดัชนีคำสำคัญงานวิจัยด้านบรรณมิติในช่วง ค.ศ. 2019 – 2023 จากฐานข้อมูลสโกปัส ของพรณิสิตา วัฒนศิริ และวิระพงษ์ จันทน์สนาม (Wattanasiri & Chansanam, 2024b) เพื่อสร้างแบบจำลองตามหัวข้อ (topic modeling) มีข้อค้นพบประการหนึ่งแสดงให้เห็นว่าการวิเคราะห์บรรณมิตินิยมใช้เพื่อศึกษาแนวโน้มของงานวิจัยในระดับโลก จึงดูเหมือนว่าเป็นเรื่องปกติที่การวิเคราะห์บรรณมิติจะใช้ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างจากฐานข้อมูลระดับนานาชาติ

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าบรรณมิติเป็นวิธีวิจัยที่ได้รับความนิยมมากขึ้น ในระดับสากลมีการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของบรรณมิติในฐานะที่เป็นสาขาหนึ่งของความรู้ (scientific field) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

เริ่มก่อตัวขึ้นในช่วง ค.ศ. 1975 – 2000 ดังจะเห็นได้ว่ามีผลงานตีพิมพ์ในลักษณะที่เป็นแนวคิดเผยแพร่ออกเรื่อย ๆ ในปริมาณไม่สูงนัก แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นรวดเร็วตั้งแต่ทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา เมื่อมีการนำแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์บรรณมิติไปประยุกต์มากขึ้น (Mokhnacheva & Tsvetkova, 2020) ส่วนในประเทศไทย เริ่มมีการตีพิมพ์บทความด้านบรรณมิติในวารสารไทยเพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่มีการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจลักษณะสำคัญของบทความด้านบรรณมิติที่เผยแพร่ในวารสารไทย ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าการศึกษาที่ผ่านมามักจะเน้นประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างจากฐานข้อมูลระดับนานาชาติ หรืออาจใช้ฐานข้อมูลระดับชาติร่วมกับระดับนานาชาติ เพื่อให้ได้ชุดข้อมูลขนาดใหญ่ โดยเชื่อว่าจะทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในภาพกว้าง

การวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์บทความด้านบรรณมิติที่เผยแพร่ในช่วง ค.ศ. 2015 – 2024 โดยรวบรวมจากฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย หรือทีซีไอ (Thai-Journal Citation Index Centre – TCI) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลระดับชาติที่รวบรวมบทความวารสารวิชาการของไทยไว้มากที่สุด เพื่อศึกษาประเภท ภาษา ประเทศของหน่วยงานต้นสังกัดของผู้แต่ง วารสารที่ลงพิมพ์บทความ และกลุ่มเนื้อหาของบทความ การวิจัยนี้นอกจากจะเป็นการตอบสนองข้อเสนอแนะจากการวิจัยของ Wattanasiri & Chansanam (2024b) ที่ว่าควรจะมีการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยด้านบรรณมิติจากฐานข้อมูลอื่น ๆ นอกเหนือจากสโกปัสที่ทั้งสองได้ศึกษาไว้แล้ว ยังจะเป็นเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของงานวิจัยด้านบรรณมิติในวารสารไทยซึ่งยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อนอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์บทความด้านบรรณมิติจากฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ทีซีไอ) ที่เผยแพร่ในช่วง ค.ศ. 2015 – 2024 ในด้านประเภท ภาษา ประเทศของหน่วยงานต้นสังกัดของผู้แต่ง วารสารที่ลงพิมพ์บทความ และกลุ่มเนื้อหาของบทความ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทความด้านบรรณมิติที่เผยแพร่ในช่วง ค.ศ. 2015 – 2024 และปรากฏในฐานข้อมูลของศูนย์ข้อมูลการอ้างอิงวารสารไทย (ทีซีไอ) จำนวน 76 เรื่อง

1.1 การรวบรวมบทความ ใช้ฟังก์ชันการค้นหาขั้นสูง (advanced search) ของฐานข้อมูลของทีซีไอ ด้วยคำค้น “บรรณมิติ” และ “bibliometric” โดยกำหนดเงื่อนไขให้ปรากฏคำค้นคำหนึ่งคำใดในเขตข้อมูลชื่อเรื่อง (title) หรือบทคัดย่อ (abstract) ทั้งนี้ ผลจากการค้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 2025 ได้รายชื่อบทความจำนวน 87 เรื่อง เป็นบทความที่เผยแพร่ระหว่าง ค.ศ. 2015 – 2025 เมื่อคัดเลือกบทความที่พิมพ์เผยแพร่ใน ค.ศ. 2025 จำนวน 8 เรื่องออกแล้ว จึงได้รายชื่อบทความ 79 เรื่อง สำหรับนำไปดาวน์โหลดเอกสารฉบับเต็มจากฐานข้อมูลไทยเจอร์นัลออนไลน์ หรือไทยโจ (Thai Journal Online – ThaiJO)

1.2 เมื่อได้เอกสารฉบับเต็มของบทความ 79 เรื่องแล้ว กำหนดรหัสอ้างอิงประจำบทความ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลบรรณานุกรมเทียบกับรายชื่อในผลการค้น รวมทั้งพิจารณาความเข้าใจของเนื้อหา ปรากฏว่ามีบทความซ้ำและบทความที่เนื้อหาไม่เข้าเรื่อง รวม 3 เรื่อง จึงคัดออก คงเหลือบทความที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูล (source article) จำนวน 76 เรื่อง

1.3 การกำหนดขอบเขตด้านระยะเวลา จากการที่ค้นได้บทความด้านบรรณมิติซึ่งเริ่มเผยแพร่ตั้งแต่ ค.ศ. 2015 เป็นปีแรก จึงกำหนดขอบเขตของระยะเวลาเริ่มจาก ค.ศ. 2015 จนถึง ค.ศ. 2024 รวม 10 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยซอฟต์แวร์ตารางทำงาน (spreadsheet) ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บันทึกรหัสอ้างอิงประจำบทความ ข้อมูลทางบรรณานุกรม (ชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีพิมพ์ ฉบับที่พิมพ์ เลขหน้า ชื่อผู้แต่ง) จำนวนผู้แต่งบทความแต่ละเรื่อง ประเภทของบทความ และภาษาที่ใช้เขียนบทความ

ส่วนที่ 2 บันทึกข้อมูลผู้แต่ง ได้แก่ ชื่อผู้แต่ง หน่วยงานต้นสังกัด และประเทศของหน่วยงานต้นสังกัด

ส่วนที่ 3 บันทึกผลการวิเคราะห์กลุ่มเนื้อหา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยเริ่มจากข้อมูลทางบรรณานุกรมและลักษณะโดยทั่วไปของบทความแล้วบันทึกข้อมูลลงในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ของแบบบันทึกข้อมูล ในกรณีที่ผู้แต่งระบุหน่วยงานต้นสังกัดและประเทศที่ตั้งเกินกว่า 1 แห่ง จะนับหน่วยงานและประเทศที่ปรากฏเป็นอันดับแรก ส่วนจำนวนบทความของผู้แต่งมีการคำนวณค่าเฉลี่ยตามจำนวนผู้แต่งบทความแต่ละเรื่องด้วย จากนั้นอ่านบทความเพื่อจับใจความสำคัญของเนื้อหาเพื่อจัดกลุ่มเนื้อหาบทความ แล้วบันทึกผลการวิเคราะห์ในแบบบันทึกข้อมูลส่วนที่ 3 ทั้งนี้ บทความภาษาจีน จำนวน 4 เรื่อง อ่านจับใจความจากชื่อเรื่องและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูลครบถ้วนแล้ว จึงประมวลผลข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ ในเบื้องต้นสังเกตได้ว่าในช่วง ค.ศ. 2015 – 2024 ปริมาณบทความด้านบรรณมิติเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่ ค.ศ. 2023 จึงนำข้อสังเกตดังกล่าวมาใช้ในการแบ่งช่วงข้อมูลบางส่วน แสดงผลเป็นแผนภูมิและตารางประกอบคำบรรยาย แล้วสรุปประเด็นข้อค้นพบด้วยวิธีอุปนัย

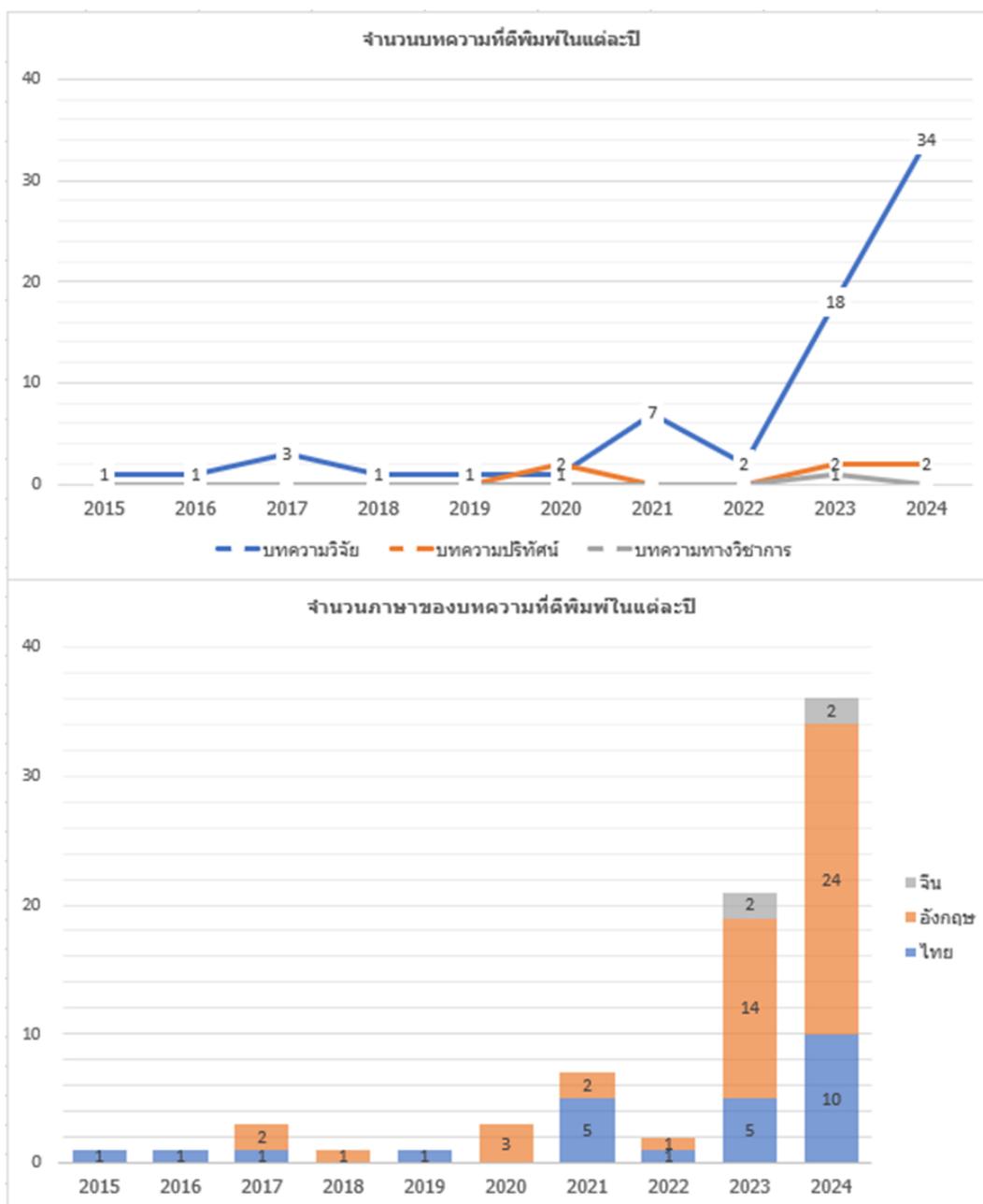
ผลการวิจัย

1. ประเภทของบทความและภาษาที่ใช้เขียนบทความ

บทความประเภทที่พบมากที่สุด คือ บทความวิจัย จำนวน 69 เรื่อง (ร้อยละ 90.79) รองลงมาเป็นบทความปริทัศน์ จำนวน 6 เรื่อง (ร้อยละ 7.89) และน้อยที่สุดเป็นบทความทางวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 1.32) ทั้งนี้ หากพิจารณาจำนวนบทความเป็นรายปีพบว่ามีความเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในช่วง ค.ศ.

2023 – 2024 ดังจะเห็นได้ว่าก่อนหน้านั้นแต่ละปีจะมีบทความรวมสูงสุดไม่เกิน 7 เรื่อง แล้วเพิ่มขึ้นเป็น 21 และ 36 เรื่อง ใน ค.ศ. 2023 และ 2024 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่เป็นบทความวิจัย ซึ่งมีจำนวน 52 เรื่อง จากจำนวนบทความทุกประเภทรวมกัน 57 เรื่องในช่วง 2 ปีดังกล่าว

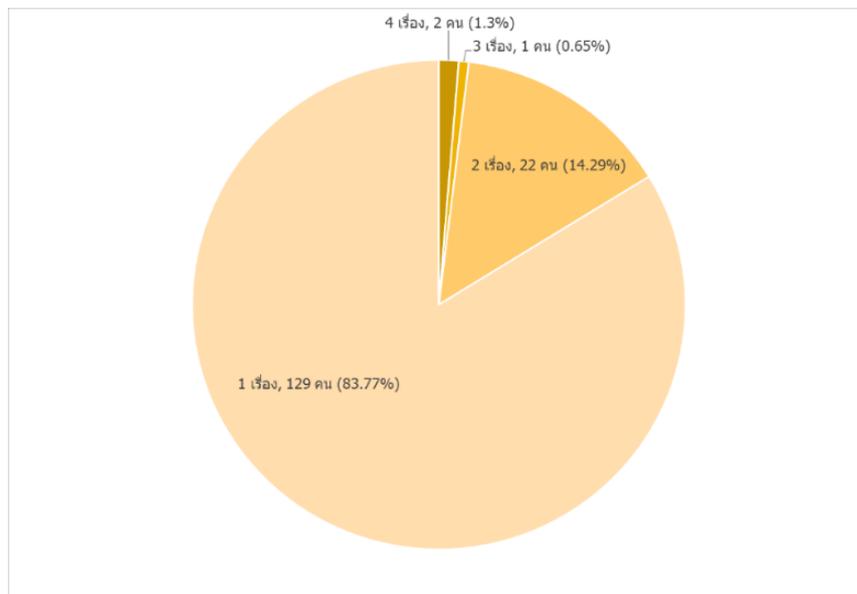
ภาษาที่ใช้เขียนบทความมากที่สุด คือ ภาษาอังกฤษ จำนวน 47 เรื่อง (ร้อยละ 61.80) รองลงมาเป็นภาษาไทย จำนวน 25 เรื่อง (ร้อยละ 32.90) และน้อยที่สุดเป็นภาษาจีน จำนวน 4 เรื่อง (ร้อยละ 5.30) โดยจะเห็นได้ว่าจำนวนบทความเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในช่วง ค.ศ. 2023 – 2024 เนื่องจากปริมาณบทความภาษาต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น ดังข้อมูลในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 จำนวนบทความจำแนกตามประเภทและภาษาที่ใช้เขียนบทความ

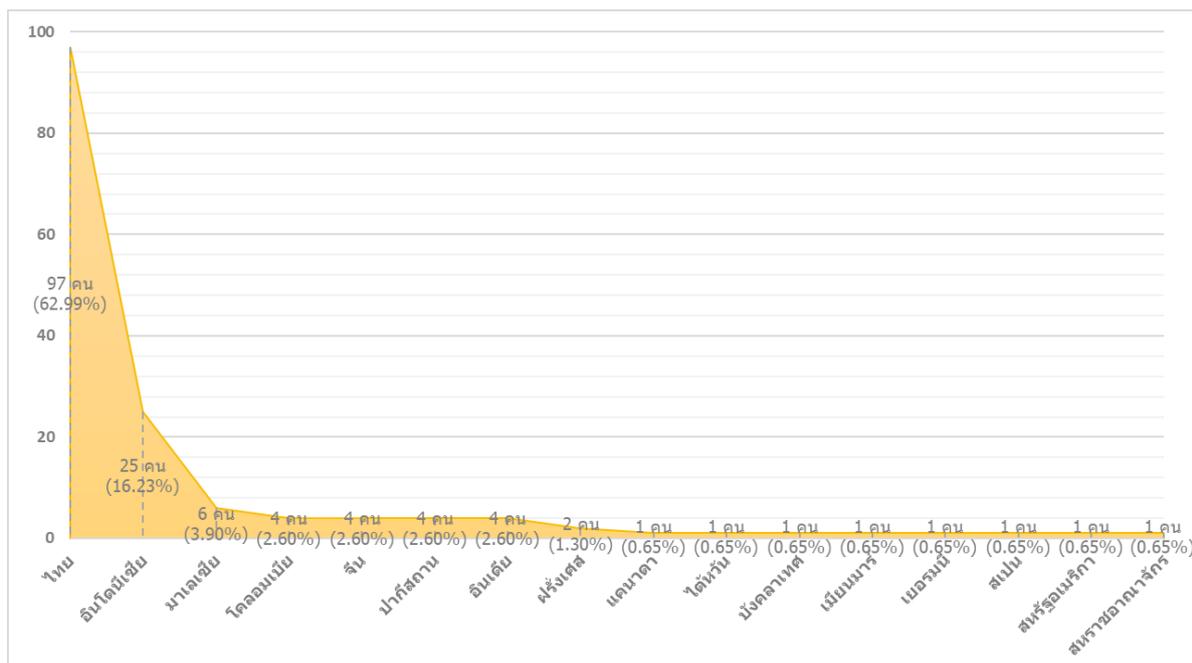
2. ผู้แต่งบทความ

จากการวิเคราะห์ผู้แต่งบทความ พบว่ามีจำนวนผู้แต่งบทความทั้งหมด 154 คน ส่วนมากแต่งบทความ 1 เรื่อง จำนวน 129 คน (ร้อยละ 83.77) รองลงมา 2 เรื่อง จำนวน 22 คน (ร้อยละ 14.29) และน้อยที่สุด 3 เรื่อง จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.65) (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 จำนวนผู้แต่งจำแนกตามจำนวนบทความที่แต่ง

เมื่อพิจารณาประเทศของหน่วยงานต้นสังกัดของผู้แต่งบทความ พบว่ามีทั้งหมด 16 ประเทศ สูงสุดเป็นผู้แต่งจากไทย จำนวน 97 คน (ร้อยละ 62.99) รองลงมาเป็นผู้แต่งจากอินโดนีเซีย จำนวน 25 คน (ร้อยละ 16.23) น้อยที่สุดเป็นผู้แต่งจากแคนาดา ไต้หวัน บังกลาเทศ เมียนมาร์ เยอรมนี สเปน สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร จำนวนประเทศละ 1 คน (ร้อยละ 0.65) (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 ประเทศของหน่วยงานต้นสังกัดของผู้แต่ง (เรียงตามจำนวนผู้แต่งจากมากไปหาน้อย)

ในจำนวนผู้แต่ง 154 คน มีผู้แต่ง 25 คนที่ปรากฏชื่อเป็นผู้แต่งบทความ 2 เรื่องขึ้นไป ดังรายชื่อในตารางที่ 1 ซึ่งแสดงพร้อมกับประเทศของหน่วยงานต้นสังกัด จากตารางจะเห็นได้ว่าผู้แต่งที่มีบทความตั้งแต่ 2 เรื่องขึ้นไปส่วนใหญ่มักมีหน่วยงานต้นสังกัดอยู่ในประเทศไทย คือ 16 คน คิดเป็นร้อยละ 64

ตารางที่ 1 ผู้แต่งที่มีชื่อปรากฏเป็นผู้แต่งบทความมากกว่า 1 เรื่อง (เรียงตามจำนวนบทความจากมากไปหาน้อย)

ชื่อผู้แต่ง	ประเทศของหน่วยงานต้นสังกัด	จำนวนบทความ
พรณิศา วัฒนศิริ	ไทย	4
วิระพงษ์ จันทร์สนาม	ไทย	4
Hidayat, Rahmad	อินโดนีเซีย	3
Ascencio-Medina, Andrea	โคลอมเบีย	2
Firmansyah, Firmansyah	อินโดนีเซีย	2
Fu, Xing	จีน	2
Jaramillo-Sierra, Manuela	โคลอมเบีย	2
Lu, Yi Fei	ไทย	2
Melo-Pedroza, Valentina	โคลอมเบีย	2
Prieto-Angarita, Gabriela	โคลอมเบีย	2
Solano, Catalina	ฝรั่งเศส	2
Traxer, Olivier	ฝรั่งเศส	2
Yamamoto, Kazuharu	ไทย	2
กนกพร นุ่มทอง	ไทย	2
กานต์นภัส ชำแกลตุ	ไทย	2

วารสารการอ่าน สมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย

ปีที่ 29 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2568)

ชื่อผู้แต่ง	ประเทศของหน่วยงานต้นสังกัด	จำนวนบทความ
โกสินธุ์ ศิริรักษ์	ไทย	2
จิราวัฒน์ ภูสีฤทธิ	ไทย	2
ชลธิ โปธ์ทอง	ไทย	2
ชาติชาย ไวยสุระสิงห์	ไทย	2
ชุติมา ไวยสุระสิงห์	ไทย	2
ปัญญาวัฒน์ อายภา	ไทย	2
พัศตร์วิไล รุ่งวิสัย	ไทย	2
มาลี กาบมาลา	ไทย	2
ศาสตรา มาพร	ไทย	2
สุทธิศักดิ์ ศรีสวัสดิ์	ไทย	2

เมื่อพิจารณาจำนวนบทความโดยเฉลี่ยตามจำนวนผู้แต่งจากหน่วยงานต้นสังกัดในประเทศต่าง ๆ (ตารางที่ 2) พบว่าผู้แต่งที่มีต้นสังกัดในประเทศไทยมีจำนวนสูงที่สุด คือ 54.16 เรื่อง (ร้อยละ 71.26) รองลงมา คือ อินโดนีเซีย จำนวน 7.82 เรื่อง (ร้อยละ 10.29) น้อยที่สุด คือ แคนาดา จำนวน 0.16 เรื่อง (ร้อยละ 0.21)

ตารางที่ 2 จำนวนบทความเฉลี่ยตามประเทศของหน่วยงานต้นสังกัดของผู้แต่ง (เรียงตามตัวอักษร)

	2015-2022	2023-2024	รวม	ร้อยละ
แคนาดา	-	0.16	0.16	0.21
โคลอมเบีย	-	1.37	1.37	1.80
จีน	0.5	1.5	2	2.63
ไต้หวัน	-	0.33	0.33	0.43
ไทย	14	40.16	54.16	71.26
บังกลาเทศ	-	1	1	1.32
ปากีสถาน	0.5	1	1.5	1.97
ฝรั่งเศส	-	0.66	0.66	0.87
มาเลเซีย	1	1	2	2.63
เมียนมาร์	0.5	-	0.5	0.66
เยอรมนี	1	-	1	1.32
สเปน	-	0.5	0.5	0.66
สหรัฐอเมริกา	-	0.5	0.5	0.66
สหราชอาณาจักร	0.5	-	0.5	0.66
อินเดีย	1	1	2	2.63
อินโดนีเซีย	-	7.82	7.82	10.29
รวม	19	57	76	100.00

3. วารสารที่ลงพิมพ์บทความ

วารสารที่ลงพิมพ์บทความด้านบรรณมิติมีจำนวน 51 ชื่อ โดยส่วนใหญ่ลงพิมพ์บทความ 1 เรื่อง จำนวน 41 ชื่อ (ร้อยละ 80.39) และมีวารสาร 10 ชื่อ (ร้อยละ 19.61) ที่ลงพิมพ์บทความตั้งแต่ 2 เรื่องขึ้นไป ดังรายชื่อในตารางที่ 3 จากตารางจะเห็นว่า มีเพียง Thammasat Review เพียงวารสารเดียวที่ไม่เป็นวารสารเฉพาะสาขา ส่วนวารสารอีก 9 ชื่อเป็นวารสารเฉพาะสาขาวิชา โดยมี 4 ชื่อที่เป็นวารสารสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ/หรือสารสนเทศศาสตร์ อันได้แก่ วารสารสารสนเทศศาสตร์/Journal of Information Science Research and Practice วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ วารสารห้องสมุด และวารสารบรรณศาสตร์ มศว

นอกจากนี้ หากพิจารณาตามช่วงปี จะพบว่า ในช่วง ค.ศ. 2015 – 2022 วารสารเฉพาะสาขาวิชาที่ลงพิมพ์บทความด้านบรรณมิติมากกว่า 1 เรื่อง ล้วนเป็นวารสารสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ/หรือสารสนเทศศาสตร์ ส่วนในช่วง ค.ศ. 2023 – 2024 มีวารสารสาขาวิชาอื่น ๆ ลงพิมพ์บทความทางด้านบรรณมิติเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3 วารสารที่ลงพิมพ์บทความด้านบรรณมิติตั้งแต่ 2 เรื่องขึ้นไป

ชื่อวารสาร	จำนวนบทความที่ลงพิมพ์		
	2015 – 2022	2023 – 2024	รวม
วารสารสารสนเทศศาสตร์/Journal of Information Science Research and Practice*	2	6	8
Thammasat Review**	1	5	6
วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ	2	3	5
วารสารห้องสมุด	2	2	4
วารสารบรรณศาสตร์ มศว	-	2	2
วารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน	-	2	2
Insight Urology	-	2	2
International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews**	-	2	2
Journal of Architectural/Planning Research and Studies	-	2	2
rEFLlections**	-	2	2

หมายเหตุ

* วารสารสารสนเทศศาสตร์ใช้ชื่อ Journal of Information Science Research and Practice ตั้งแต่ปีที่ 41 ฉบับที่ 4 (ฉบับเดือนตุลาคม – ธันวาคม 2023) โดยนับปีและฉบับต่อเนื่องจากชื่อเดิม

** เป็นวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูลสโกปัส (Scopus) เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 2019

4. เนื้อหาของบทความ

จากการวิเคราะห์เนื้อหาของบทความสามารถจำแนกเนื้อหาได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. การศึกษาเครือข่ายทางสังคม (social network) เป็นการวิเคราะห์เครือข่ายของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผ่านผลงานวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่ โดยใช้ข้อมูลจำนวนผลงานวิจัย การอ้างอิงผลงานวิจัย และการเป็นผู้แต่งร่วม (co-authorship) มาศึกษารูปแบบความเชื่อมโยง ความร่วมมือ ความสัมพันธ์ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งในที่นี้มักหมายถึงนักวิชาการหรือนักวิจัยที่ผลิตผลงานรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกัน

2. การทำความเข้าใจลักษณะและโครงสร้างของผลงานทางวิชาการหรือความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นการใช้ข้อมูลบรรณมิติที่วิเคราะห์ผลงานทางวิชาการ เช่น จำนวนและประเภทของผลงาน ภาษาที่ใช้ ลักษณะของผู้แต่ง รูปแบบการเป็นผู้แต่ง (authorship pattern) การใช้แหล่งอ้างอิง เป็นต้น เพื่ออธิบายสถานะ รวมถึงแนวโน้มของความรู้ในสาขาวิชาหนึ่ง ๆ หรือเพื่อแสดงความเปลี่ยนแปลงของสาขาวิชานั้น ๆ ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ที่แสดงออกผ่านลักษณะของผลงานทางวิชาการที่นำมาศึกษา การวิเคราะห์บรรณมิติในกลุ่มนี้มักนำเสนอการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะไม่คงที่ของผลงานวิชาการในช่วงเวลาที่ศึกษา หรือที่ Tabah (1999) เรียกการศึกษาลักษณะนี้ว่าเป็นการศึกษาพลวัตของผลงานทางวิชาการนั่นเอง ทั้งนี้ บทความที่มีเนื้อหาอยู่ในกลุ่มนี้สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มย่อย ตามขอบเขตของผลงานทางวิชาการที่วิเคราะห์ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ลักษณะผลงานทางวิชาการของกลุ่มผู้แต่งที่สังกัดหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

2.2 วิเคราะห์ลักษณะผลงานทางวิชาการในสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่ง

3. การวิเคราะห์วารสารวิชาการ (journal analysis) เป็นการศึกษาวารสารวิชาการ โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับวารสารนั้น ๆ การวิเคราะห์บรรณมิติกลุ่มนี้มีลักษณะคล้ายกลุ่มที่ 2 หากแต่เลือกวิเคราะห์วารสารชื่อใดชื่อหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในช่วงเวลาที่กำหนด เพื่ออธิบายความเปลี่ยนแปลงของวารสารด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ

4. การประเมินงานวิจัย (research assessment) เป็นการใช้ข้อมูลบรรณมิติเพื่อการประเมินผลกระทบ (impact) ของนักวิจัย หน่วยงาน ผู้รับทุนวิจัย ประเทศ วารสาร เว็บไซต์ ฯลฯ ซึ่งแม้ว่าจะยังมีข้อถกเถียงอยู่มากเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นตัวชี้วัดคุณภาพงานวิจัย (Anderson, 2018; Bawden & Robinson, 2012; 2022; Gingras, 2016; Sugimoto & Larivière, 2018) แต่ปัจจุบันการวิเคราะห์บรรณมิติเพื่อประเมินงานวิจัยก็มักนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวิจัยหรือการจัดสรรทุนวิจัย จึงมีบทความกลุ่มนี้ตีพิมพ์เผยแพร่ โดยเฉพาะในวารสารนานาชาติ

ตารางที่ 4 แสดงปริมาณบทความจำแนกตามเนื้อหา 4 กลุ่ม ในแต่ละปี กลุ่มเนื้อหาที่มีจำนวนรวมสูงสุด ได้แก่ กลุ่ม 2 การทำความเข้าใจลักษณะและโครงสร้างของผลงานทางวิชาการหรือความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ มีบทความรวม 69 เรื่อง (ร้อยละ 90.79) รองลงมา คือ กลุ่มที่ 3 การวิเคราะห์วารสารวิชาการ มีบทความ 5 เรื่อง (ร้อยละ 6.58) น้อยที่สุด คือ กลุ่มที่ 1 การศึกษาเครือข่ายทางสังคม และกลุ่มที่ 4 การประเมินงานวิจัย มีบทความกลุ่มละ 1 เรื่อง (ร้อยละ 1.32)

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่าบทความในเนื้อหาของกลุ่ม 2.2 เป็นกลุ่มที่มีส่วนสำคัญในการเพิ่มปริมาณบทความโดยรวมนับตั้งแต่ ค.ศ. 2023 เป็นต้นมา ดังจะเห็นได้ว่าในช่วง ค.ศ. 2015 – 2022 มีบทความในกลุ่มนี้เพียง 10 เรื่อง แต่เพิ่มขึ้น 49 เรื่อง ในช่วง ค.ศ. 2023 – 2024

ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบว่บทความในกลุ่ม 2.2 เป็นการศึกษาพลวัตของผลงานทางวิชาการในสาขาวิชาใดบ้าง จึงนำบทความกลุ่มดังกล่าวมาจำแนกตามเกณฑ์มาตรฐานสากลการจัดกลุ่มสาขาการศึกษาและฝึกอบรม ค.ศ. 2013³ ขององค์การยูเนสโก พบว่าเป็นการศึกษาผลงานทางวิชาการใน 21 สาขา (ตารางที่ 5) โดยสาขาที่มีบทความมากที่สุด คือ 0322 บรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศึกษา และจดหมายเหตุ จำนวน 8 เรื่อง อันดับที่ 2 คือ 0413 การจัดการและการบริหาร จำนวน 7 เรื่อง อันดับที่ 3 คือ 0231 การพัฒนาทักษะทางภาษา และ 0912 แพทยศาสตร์ จำนวนละสาขาละ 6 เรื่อง นอกนั้นอีก 17 สาขา มีจำนวนบทความระหว่าง 1 – 5 เรื่อง

ตารางที่ 4 ปริมาณบทความระหว่าง ค.ศ. 2015 – 2024 จำแนกตามกลุ่มเนื้อหา

ปี	กลุ่มเนื้อหา				รวม	
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2		กลุ่ม 3		กลุ่ม 4
		กลุ่ม 2.1	กลุ่ม 2.2			
2015	1	-	-	-	1	
2016	-	1	-	-	1	
2017	-	-	3	-	3	
2018	-	-	1	-	1	
2019	-	1	-	-	1	
2020	-	1	1	-	3	
2021	-	2	3	2	7	
2022	-	-	2	-	2	
2023	-	2	18	1	21	
2024	-	2	31	2	36	
รวม	1	10	59	5	76	
ร้อยละ	1.32	90.79	6.58	1.32	100	

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้วิเคราะห์บทความด้านบรรณมิติจากฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (ทีซีไอ) อันเป็นแหล่งสารสนเทศที่รวบรวมบทความวารสารที่เผยแพร่ในประเทศไทยไว้มากที่สุด จึงอาจกล่าวได้

³ ISCED-F 2013 กำหนดกลุ่มสาขาการศึกษาและฝึกอบรมเป็น 11 กลุ่มสาขาอย่างกว้าง (broad field) กำหนดรหัสกำกับ เป็นเลข 2 หลัก จากนั้นแบ่งสาขาอย่างแคบ (narrow field) กำหนดรหัส 3 หลัก และแบ่งสาขาอย่างละเอียด (detailed field) กำหนดรหัส 4 หลัก; รหัสสาขาและคำอธิบายอย่างละเอียด ดู UNESCO Institute of Statistics (2015).

ว่าบทความที่รวบรวมและนำมาวิเคราะห์เป็นตัวแทนผลงานทางวิชาการด้านบรรณมิติที่เผยแพร่ในประเทศไทย ผลการวิจัยมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. ความเปลี่ยนแปลงของบทความด้านบรรณมิติที่เผยแพร่ในประเทศไทย

บทความด้านบรรณมิติแรกสุดในฐานะข้อมูลของทีซีไอ ได้แก่ งานวิจัยของรุจเรขา วิทยาวุฑฒิกุล และคณะ (Wittayawuttiku, Wipawin & Premkamolnetr, 2015) ซึ่งใช้วิธีวิจัยแบบผสานวิธี มีการวิเคราะห์บรรณมิติเป็นส่วนหนึ่ง เพื่อศึกษาเครือข่ายทางความร่วมมือด้านการวิจัยของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยวิจัยไทย

นับตั้งแต่ ค.ศ. 2015 มีบทความด้านบรรณมิติเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ ทั้งในด้านปริมาณและกลุ่มเนื้อหา จนถึง ค.ศ. 2023 บทความเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะบทความวิจัย ดังข้อมูลในภาพที่ 1 กล่าวคือ ค.ศ. 2023 เพียงปีเดียว มีบทความเผยแพร่ถึง 21 เรื่อง มากกว่าจำนวนบทความที่เผยแพร่ในช่วง 8 ปีก่อนหน้านั้น (ค.ศ. 2015 – 2022) และ ค.ศ. 2024 มีบทความเผยแพร่ 36 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 171.42 ของจำนวนบทความที่เผยแพร่ในปีก่อนหน้า

ตารางที่ 5 การจำแนกเนื้อหาบทความกลุ่ม 2.2 ตามการจัดกลุ่มสาขาการศึกษาของ ISCED-F 2013

สาขา	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	รวม
0112 การฝึกหัดครูชั้นก่อนวัยเรียน	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
0212 แฟชั่น, มัณฑนศิลป์ และการออกแบบอุตสาหกรรม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
0231 การพัฒนาทักษะทางภาษา	-	-	1	1	-	-	-	-	2	2	6
0232 วรรณกรรมและภาษาศาสตร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
0311 เศรษฐศาสตร์	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
0312 รัฐศาสตร์และหน้าที่พลเมือง	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	5
0313 จิตวิทยา	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
0314 สังคมวิทยาและวัฒนธรรมศึกษา	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
0322 บรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศึกษา และจดหมายเหตุ	-	-	-	-	-	-	1	-	1	6	8
0413 การจัดการและการบริหาร	-	-	-	-	-	-	1	-	2	4	7
0414 การตลาดและการโฆษณา	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	5
0512 ชีวเคมี	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
0521 วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
0532 วิทยาศาสตร์พื้นพิภพ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
0731 สถาปัตยกรรมและการผังเมือง	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	3
0811 การผลิตพืชและปศุสัตว์	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	4
0912 แพทยศาสตร์	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	6
0913 การพยาบาลและผดุงครรภ์	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
0916 เกษตรศาสตร์	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
0923 สังคมสงเคราะห์และการให้คำปรึกษา	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2
1015 การเดินทาง, การท่องเที่ยวและการพักผ่อน	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
รวม	0	0	3	1	0	1	3	2	18	31	59

ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าบทความที่เขียนเป็นภาษาต่างประเทศ (คือ ภาษาอังกฤษและภาษาจีน) มีส่วนสำคัญทำให้จำนวนบทความโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การที่มีบทความซึ่งเขียนเป็นภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้นมากในช่วง ค.ศ. 2023 – 2024 มิได้หมายความว่ามีความแตกต่างจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าร้อยละ 62.99 ของผู้แต่งทั้งหมด 154 คน เป็นผู้แต่งที่มีหน่วยงานต้นสังกัดในประเทศไทย (ดูภาพที่ 3) อีกทั้งจำนวนบทความโดยเฉลี่ยตามประเทศของหน่วยงานต้นสังกัดของผู้แต่ง ในช่วง ค.ศ. 2023 – 2024 ก็เป็นบทความของผู้แต่งจากหน่วยงานต้นสังกัดในประเทศไทยมากที่สุด (ดูตารางที่ 2) โดยผู้แต่งที่มีหน่วยงานต้นสังกัดอยู่ในประเทศไทยอาจเป็นชาวต่างชาติที่ทำงานในประเทศไทยก็ได้ ดังตัวอย่างในตารางที่ 1

ในแง่เนื้อหา บทความด้านบรรณมิติระหว่าง ค.ศ. 2015 – 2024 มีเนื้อหาแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) การศึกษาเครือข่ายทางสังคม (2) การทำความเข้าใจลักษณะและโครงสร้างของผลงานทางวิชาการ หรือความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ (3) การวิเคราะห์วารสารวิชาการ และ (4) การประเมินงานวิจัย โดยที่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90.79) อยู่ในกลุ่มที่ 2 (ดูตารางที่ 4) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบรรณมิติเป็นวิธีวิจัยที่สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับผลงานวิชาการได้โดยไม่จำกัดสาขาวิชา อีกทั้งยังเป็นหนึ่งใน 11 แนวทางที่ Hjørland (2002) และ Hjørland (2017) เสนอไว้เพื่อการศึกษาทำความเข้าใจองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ หรือที่เรียกว่าการวิเคราะห์โดเมน (domain analysis) สอดคล้องกับข้อค้นพบที่ว่าบทความจำนวน 59 เรื่อง (ร้อยละ 77.63) เป็นการวิเคราะห์บรรณมิติผลงานทางวิชาการจาก 21 สาขาวิชา (ดูตารางที่ 5)

ส่วนข้อค้นพบเกี่ยวกับวารสารลงพิมพ์บทความด้านบรรณมิติแสดงให้เห็นว่าบทความกระจายอยู่ในวารสาร 51 ชื่อ และมีเพียง 10 ชื่อ (ร้อยละ 19.61) ที่ลงพิมพ์บทความตั้งแต่ 2 เรื่องขึ้นไป (ดูตารางที่ 3) โดยที่วารสารสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ/หรือสารสนเทศศาสตร์ 4 ชื่อ ลงพิมพ์บทความรวมสูงสุด คือ 19 เรื่อง (ร้อยละ 25) ซึ่งอาจเป็นเพราะบรรณมิติเป็นวิธีวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบที่ว่าบทความด้านบรรณมิติปรากฏในวารสารหลากหลายสาขานับสนุนข้อสังเกตที่ว่าวิเคราะห์บรรณมิติเป็นเทคนิคที่สามารถนำไปใช้ได้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวแล้ว

ผลการวิจัยและข้อสังเกตข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในประเทศไทย การวิเคราะห์บรรณมิติได้รับความนิยมมากขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 2023 เป็นต้นมา และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการวิเคราะห์บรรณมิติเพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงความรู้สาขาวิชาต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ความนิยมและแนวโน้มดังกล่าวเกิดขึ้นช้ากว่าแนวโน้มของการวิจัยด้านบรรณมิติในระดับสากลซึ่งเริ่มเพิ่มสูงขึ้นนับตั้งแต่ ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา ดังข้อสรุปของ Mokhnacheva & Tsvetkova (2020)

2. การนำการวิเคราะห์บรรณมิติไปประยุกต์ใช้

ผลการวิเคราะห์ประเภทบทความที่พบว่าบทความส่วนใหญ่เป็นบทความวิจัย แสดงให้เห็นว่าบรรณมิติเป็นสาขาเฉพาะ (specialty) ทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่ได้รับความสนใจและ

เป็นวิธีวิจัยที่มีการนำไปประยุกต์ในหลายสาขาวิชา สอดคล้องกับข้อสังเกตของ Ellegaard & Wallin (2015) ที่ว่าบรรณมิติเป็นสาขาความรู้เฉพาะทาง (scientific specialty) และเป็นส่วนสำคัญของระเบียบวิธีสำหรับการศึกษาวិวัฒนาการของความรู้สาขาต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาบทความที่พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มที่นำการวิเคราะห์บรรณมิติไปใช้ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจลักษณะและโครงสร้างของผลงานทางวิชาการหรือความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งหมายรวมถึงการศึกษาแนวโน้มของการวิจัยในสาขานั้น ๆ ข้อค้นพบในส่วนนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของพรณิสา วัฒนศิริ และวิระพงศ์ จันทร์สนาม ที่ว่างานวิจัยด้านบรรณมิติมักศึกษาแนวโน้มการวิจัยในระดับโลก พร้อมกันนั้น จากการทำแบบจำลองตามหัวข้อพบว่างานวิจัยด้านบรรณมิติส่วนใหญ่นำไปใช้วิเคราะห์สาขาวิชาด้านวิทยาศาสตร์หรือการแพทย์ และด้านการบริหารจัดการหรือสังคมศาสตร์ (Wattanasiri, & Chansanam, 2024b) ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่ากลุ่มสาขาวิชาที่นิยมศึกษาแนวโน้มการวิจัย ได้แก่ กลุ่มวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ วารสารศาสตร์ และสารสนเทศ (รหัสขึ้นต้น 03) ด้านบริหารธุรกิจ (รหัสขึ้นต้น 04) และด้านสุขภาพและสวัสดิการ (รหัสขึ้นต้น 09) ดังข้อมูลในตารางที่ 5

แม้ว่าข้อค้นพบเกี่ยวกับเนื้อหาบทความด้านบรรณมิติในฐานะข้อมูลของทีซีไอจะสอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัยด้านบรรณมิติจากฐานข้อมูลระดับนานาชาติของพรณิสา วัฒนศิริ และวิระพงศ์ จันทร์สนาม (Wattanasiri, & Chansanam, 2024b) ดังกล่าวข้างต้น แต่ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการวิเคราะห์บรรณมิติยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของความรู้ต่าง ๆ ที่ปรากฏในผลงานตีพิมพ์รูปแบบต่าง ๆ ได้อีกด้วย ดังที่ Hérubel (1999) ได้เสนอว่า การวิเคราะห์บรรณมิติทำให้เกิดข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถนำไปใช้ในฐานข้อมูลขั้นต้น (primary source) ร่วมกับหลักฐานขั้นต้น (primary evidence) อื่น ๆ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของสิ่งพิมพ์ เรียกว่าการวิเคราะห์บรรณมิติเชิงประวัติศาสตร์ (historical bibliometrics) ยกตัวอย่างเช่นการศึกษาของจิรบดี เตชะเสน (Tejasen, 2016) ได้วิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของ Journal of the Siam Society ของสยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งเป็นวารสารวิชาการที่เก่าแก่ที่สุดด้านไทยศึกษา (เริ่มตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1904) โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์บรรณมิติร่วมกับข้อมูลจากเอกสารจดหมายเหตุส่วนบุคคลของเดช บุนนาค ซึ่งทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการของวารสารในช่วง ค.ศ. 1972 – 1976 โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงความเปลี่ยนแปลงของบทความวารสารร่วมกับข้อมูลจากเอกสารจดหมายเหตุซึ่งช่วยอธิบายบริบทและสาเหตุของความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดกับวารสารในช่วงเวลาดังกล่าว

นอกจากนี้ ข้อค้นพบเกี่ยวกับกลุ่มเนื้อหาของบทความด้านบรรณมิติที่นำมาวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ ยังแสดงให้เห็นว่าบทความในกลุ่ม 1 กลุ่ม 3 และกลุ่ม 4 มีจำนวนบทความน้อยกว่ากลุ่ม 2 อย่างมีนัยสำคัญ (ดูตารางที่ 4) เมื่อพิจารณาร่วมกับแนวทางการประยุกต์บรรณมิติเพื่อประโยชน์ด้านอื่น เช่น พัฒนาคอลเล็กชันทรัพยากรสารสนเทศ ดังที่ Bawden & Robinson (2022) ได้เสนอไว้ จะเห็นว่ายังมีช่องว่าง สำหรับ

การศึกษาค้นคว้าต่อไป (research gap) หากในอนาคต นักวิจัยสามารถดำเนินการในส่วนที่ยังมีงานวิจัยน้อย ก็จะช่วยทำให้ในประเทศไทยมีงานวิจัยด้านบรรณมิติหลากหลายประเภทยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้มีขนาดเล็ก จึงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประชากรครอบคลุมระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 2015 นับจากเริ่มปรากฏบทความด้านบรรณมิติในฐานข้อมูลทีซีไอ จนถึง ค.ศ. 2024 ซึ่งมีจำนวนบทความด้านบรรณมิติเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน จึงชี้ให้เห็นความเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณและแนวโน้มของบทความได้ด้วยสถิติเชิงพรรณนา

2. ประชากรที่ใช้ศึกษามีบทความภาษาจีนจำนวน 4 เรื่อง ผู้วิจัยจำเป็นต้องวิเคราะห์บทความจากชื่อเรื่อง บทคัดย่อและคำสำคัญภาษาอังกฤษที่ผู้แต่งเขียนไว้พร้อมกับบทความ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ด้านประชากร การขยายขอบเขตของประชากรให้ครอบคลุมเอกสารนอกเหนือจากที่ปรากฏในฐานข้อมูลของทีซีไอจะทำให้ได้ผลงานด้านบรรณมิติหลากหลายประเภทยิ่งขึ้น และอาจพบเอกสารที่เผยแพร่ในไทยก่อน ค.ศ. 2015

2. ด้านวิธีวิจัย อาจขยายขอบเขตการวิเคราะห์เนื้อหาให้ครอบคลุมในส่วนของเครื่องมือที่ใช้ รวมถึงข้อมูลบรรณมิติที่วิเคราะห์ หรืออาจวิเคราะห์การอ้างอิงเพื่อให้เห็นการแพร่กระจายและผลกระทบของบทความด้านบรรณมิติที่เผยแพร่ในประเทศไทย นอกจากนี้ ยังอาจใช้โปรแกรมวิเคราะห์และสร้างข้อมูลภาพเพื่ออธิบายความเปลี่ยนแปลงของงานวิจัยด้านบรรณมิติที่เผยแพร่ในประเทศไทย เช่น การสร้างแบบจำลองตามหัวข้อและคำสำคัญ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

Abideen, A. Z., Mohamad, F. B., & Hassan, M. R. (2020). Mitigation strategies to fight the Covid-19 pandemic – present, future and beyond. *Journal of Health Research*, 34(6), 547-562. <https://doi.org/10.1108/JHR-04-2020-0109>.

Anderson, R. (2018). *Scholarly communication: What everyone needs to know*. Oxford: Oxford University Press.

Bawden, D., & Robinson, L. (2012). *Introduction to information science*. London: Facet.

_____. (2022). *Introduction to information science* (2nd ed.). London: Facet.

Chansanam, W., & Li, C. (2023). Knowledge structure and trends in poverty research on the Web of Science database: A bibliometric analysis. *Journal of Mekong Societies*, 19(2), 120-152. Retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mekongjournal/article/view/263247/179792>.

- Chumkad, K., Hiranphart, A., Sooksai, T., & Sujarit, R. (2022). The bibliometric analysis of sustainable organic farming in Thailand. *Journal for Community Development and Life Quality*, 10(3), 283-292. (In Thai). Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JCDLQ/article/view/255829/173463>.
- Cronin, B., & Sugimoto, C.R. (2014). Preface. In B. Cronin & C.R. Sugimoto (Eds.), *Beyond bibliometrics: Harnessing multidimensional indicators of scholarly impact* (pp.vii-viii). Cambridge, MA: MIT Press.
- Chun, K. (1999). *Korean studies in North America 1977-1996: A bibliometric study* [Doctoral dissertation, University of North Texas]. Retrieved from <https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc2254/>.
- Ellegaard, O., & Wallin, J.A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly productive: How great is the impact? *Scientometrics*, 105, 1809-1831. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1645-z>.
- Gingras, Y. (2016). *Bibliometrics and research evaluation: Uses and abuses*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Hérubel, J-P.V. M. (1999). Historical bibliometrics: Its purpose and significance to the History of Discipline. *Libraries & Culture*, 34(4), 380-388. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/25548766>.
- _____. (2005). Geo-bibliometric mapping of French geography: An examination of geography dissertations produced in France. *Behavioral & Social Sciences Librarian*, 24(1), 83-101. https://doi.org/10.1300/J103v24n01_05.
- Hjørland, B. (2002). Domain analysis in information science: Eleven approaches - traditional as well as innovative. *Journal of Documentation*, 58(2), 422-462. <https://doi.org/10.1108/00220410210431136>.
- _____. (2017). Domain analysis. *Knowledge Organization*, 44(6), 436-464. <https://doi.org/10.5771/0943-7444-2017-6-436>.
- Jaroenruen, Y., Kwiecien, K., Kaewboonma, N., & Chitiyaphol, J. (2025). Emerging trends of library and information science research in Thailand. *TLA Research Journal*, 18(1), 103-119. Retrieved from https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tla_research/article/view/279753/188162.
- Larivière, V., Sugimoto, C. R., & Cronin, B. (2012). A bibliometric chronicling of library and information science's first hundred years. *Journal of The American Society for Information Science and Technology*, 63(5), 997-1016. <https://doi.org/10.1002/asi.22645>.

- Mokhnacheva, Y. V., & Tsvetkova, V. A. (2020). Development of Bibliometrics as a Scientific Field. *Scientific and Technical Information Processing*, 47(3), 158-163. <https://doi.org/10.3103/S014768822003003X>
- Sugimoto, C. R., & Larivière, V. (2018). *Measuring research: What everyone needs to know*. Oxford: Oxford University Press.
- Ta-kham, T., Saninjak, K., & Jitjaroen, W. (2021). An analysis of specialty coffee research publication using a bibliometric method. *Journal of Information Science Research and Practice*, 39(1), 1-19. (In Thai). <https://doi.org/10.14456/jiskku.2021.1>.
- Tabah, A. N. (1999). Literature dynamics: Studies on growth, diffusion, and epidemics. *Annual Review of Information Science and Technology*, 34, 249-289.
- Timakum, T., & Tantijariyapan, S. (2023). Crowd management research mapping using citation data and bibliometrics analysis. *Journal of Information Science Research and Practice*, 41(3), 48-72. (In Thai). <https://doi.org/10.14456/jiskku.2023.20>.
- Tejasen, C. (2016). Historical bibliometric analysis: A case of the Journal of the Siam Society, 1972-1976. *Proceedings of the Association for Information Science and Technology*, 53, 1-6. <https://doi.org/10.1002/pr2.2016.14505301108>.
- UNESCO Institute of Statistics. (2015). *International standard classification of education: Fields of education and training 2013 (ISCED-F 2013) – Detailed field descriptions*. Montreal: Author. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000235049>.
- Wattanasiri, P., & Chansanam, W. (2024a). An analysis research output on global library and information science: A bibliometric and altmetric analysis. *TLA Research Journal*, 17(1), 76-92. (In Thai). Retrieved from https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tla_research/article/view/271281/182958.
- _____. (2024b). Topic modeling from bibliometric research of the 2019-2023 data through Scopus. *Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University*, 17(1), 42-55. (In Thai). Retrieved from https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JLIS_SWU/article/view/267487/180433.
- Wittayawuttikul, R., Wipawin, N., & Premkamolnetr, N. (2015). The development of a social network model to enhance research productivity of faculty members in Thai research universities. *TLA Research Journal*, 8(1), 1-21. (In Thai) Retrieved from https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tla_research/article/view/43585.